

**Riksdagens  
bankfullmäktiges  
berättelse  
för 1988**



**Helsingfors 1989**

1989 rd. nr 3

**RIKSDAGENS  
BANKFULLMÄKTIGES BERÄTTELSE  
FÖR 1988**



**TILL  
RIKSDAGENS BANKUTSKOTT**



---

**HELSINGFORS 1989**

## INNEHÅLL

	Sid.		Sid.
<b>FINLANDS BANK 1988</b> .....	3	Kommentarer till bokslutet .....	19
<b>Den ekonomiska utvecklingen</b> .....	3	<i>Allmänna principer för bokslutet och bokföringen</i> .....	19
<b>Centralbankspolitiken</b> .....	5	<i>Kommentarer till balansräkningen</i> .....	19
Penning- och valutakurspolitiken .....	5	<i>Kommentarer till resultaträkningen</i> .....	21
<i>Den centralbankspolitiska linjen</i> .....	5	Bokslutsbilagor .....	22
<i>Marknadsoperationerna och kassareservskyldigheten</i> .....	5	<b>ÄRENDEN HANDLAGDA</b> .....	25
<i>Finlands Banks administrativa räntor</i> .....	6	<b>AV BANKFULLMÄKTIGE</b> .....	25
<i>Kapitalrörelserna</i> .....	7	Revisionen .....	25
<i>Bankernas låneräntor och kreditgivning</i> .....	7	Granskningen av lånerörelsen och valutahandeln .....	25
Finansmarknaden och dess reglering .....	8	Inventeringen och inspektionen av avdelningskontoren .....	25
<i>Utvecklingen på finansmarknaden i huvuddrag</i> .....	8	Fonden för Finlands självständighets jubileumsår 1976 (Sitra) .....	25
<i>Liberaliseringen av valutaregleringen</i> .....	9	Verksamhetsberättelse om E. J. Långmans fonder .....	25
<i>Krediternas räntebindningar</i> .....	9	Förslag till lag om Finlands Bank .....	26
<i>Riskkontroll</i> .....	10	Ändringar av grundrörelsen .....	26
<i>Revideringen av lagstiftningen om depositionsbanker</i> .....	10	Utvidgning av valutaindexets variationsområde .....	27
<i>Skattebehandlingen av finansobjekt</i> .....	10	Erläggande av ränta på internationella organisationers eller utvecklingskreditinstituts konton .....	27
<i>Andra lagstiftningsprojekt</i> .....	11	Ändring av bankavtalet mellan Finlands Bank och Sovjetunionens bank för utrikesekonomi .....	27
<b>Övrigt myndighetsutövande</b> .....	12	Revidering av kassareservsystemet .....	28
Arrangemangen med de länder som Finland har betalningsavtal med .....	12	Finlands Banks avdelningskontor .....	28
Skötseln av valutareserven .....	13	Tjänste- och befattningshavarnas avlöning .....	28
Särskilda finansieringsarrangemang och konjunkturpolitiska specialdepositioner .....	13	Försäljning av fastighet .....	28
<i>De särskilda finansieringsarrangemangen</i> .....	13	Bebyggande av tomterna vid Snellmanskatan 19—23 i Helsingfors .....	28
<i>Konjunkturpolitiska specialdepositioner</i> .....	13	Aktieköp .....	29
Masskuldebrev .....	14	Direktionen .....	29
Betalningsmedelsförsörjningen .....	15	Kontrollanterna vid avdelningskontoren .....	29
<b>Finlands Banks bokslut</b> .....	16	Bankfullmäktige .....	30
Balans- och resultaträkning .....	16	Revisorer .....	30

ISSN 0356-0457

Helsingfors 1989. Statens tryckericentral

## FINLANDS BANK 1988

Finlands Banks 177 verksamhetsår präglades framför allt av den snabba ekonomiska tillväxten och strävandena att utjämna de obalanser denna medförde. Tillväxten bars till stor del upp av den inhemska efterfrågan och ledde således till en fördjupning av bytesbalansunderskottet och till svårigheter att bemästra löne- och prisstegringen. Finlands Bank försökte dämpa den inhemska efterfrågan genom att hålla valutaindexet stabilt och räntorna på en så hög nivå som var möjlig utan att kapitalimporten blev för stor.

Finansieringsmiljön förändrades fortsatt i snabb takt, och i synnerhet den internationella integrationen av marknaderna tilltog. Genom integrationen minskade penningpolitikens möjligheter att styra den inhemska ekonomiska utvecklingen ytterligare; i förhållanden med en fast valutakurs begränsas det räntepolitiska spelrummet av kapitalrörelsernas känslighet. Bankernas kreditgivning växte under 1988 snabbare än vad som hade varit tillåtet med tanke på den ekonomiska jämvikten. Expansionen orsakades bl.a. av den uppdämda kreditefterfrågan, som efter en lång period av reglering nu kom till utlopp.

Den omfattande revideringen av finansmarknadslagstiftningen fortgick under 1988. Som en del av skattereformen utvecklades skattebehandlingen av kapitalinkomster och räntedrag.

### Den ekonomiska utvecklingen

Inom den internationella ekonomin var 1988 ett år av kraftig tillväxt, trots de förväntningar som börskursernas branta nedgång i oktober 1987 hade gett upphov till. Totalproduktionen i de västliga industriländerna växte med 4 % och världshandeln med 9 %. Till den ekonomiska tillväxten bidrog det låga oljepriset och de stora industriländernas återhållsamhet med att strama åt dels finanspolitiken, dels länge

också penningpolitiken. I Västeuropa accelererade den ekonomiska tillväxten och blev i genomsnitt 3 1/2 %.

Den snabba tillväxten i den internationella ekonomin förstärkte under året uppgången i priserna på råvaror och andra produktionsfaktorer. Ett anmärkningsvärt undantag var oljepriset, som fortfor att sjunka ända fram till december. Konsumentpriserna gick i OECD-länderna upp med i genomsnitt drygt 4 %, och i slutet av året var stegringstakten på 12 månaders basis omkring 4 1/2 %. Den ökade inflationstakten ledde på sommaren till att penningpolitiken i flera länder skärptes, vilket i sin tur pressade upp den internationella räntenivån under andra halvåret.

I Finland var den ekonomiska tillväxten fortfarande stark (tabell 1). De fasta investeringarna ökade med 9 %, och såväl den privata som den offentliga konsumtionen steg alltså i snabb takt. BNP-tillväxten nådde upp till 4,6 %. Under årets lopp blev flaskhalsarna i produktionen allt vanligare och tecknen på en överhettning i ekonomin allt fler. Också arbetslösheten sjönk, men skillnaderna i utbuds- och efterfrågestrukturen såväl regionalt som yrkesmässigt utgjorde ett hinder för en mer betydande sysselsättningsökning.

Växportens volymökning blev ca 5 % eller något mindre än marknadstillväxten. Volymer av östexporten förblev oförändrad, vilket hade sin grund i ett exportkreditarrangemang inom handeln mellan Finland och Sovjetunionen. Bristen på produktionskapacitet och efterfrågestrukturen ledde till en ökning i importvolymen på 10 %.

Varuexportens enhetsvärdeindex steg med i genomsnitt drygt 5 %. Då importpriserna vände uppåt först mot slutet av året, förbättrades bytesförhållandet med 3 %. Redan för tredje året i följd gav förändringen i bytesförhållandet ett avsevärt tillskott till den disponibla realinkomsten i samhällsekonomin.

Tabell 1. Utvecklingen i Finland

	1978—1987 i genomsnitt	1985	1986	1987	1988 <sup>1</sup>
		volymförändring %			
Export .....	3.8	1.2	1.3	1.7	4.2
Privata investeringar .....	2.6	3.0	—0.4	4.0	9.9
Privat konsumtion .....	3.2	3.2	4.1	5.1	5.0
Totalefterfrågan .....	3.5	5.1	2.8	5.9	6.3
— därav offentlig .....	3.8	4.7	3.2	4.7	3.2
Import .....	3.8	6.8	3.1	9.0	10.1
BNP .....	3.5	3.5	2.3	3.8	4.6
		förändring %			
Förtjänstnivå .....	10.0	8.4	7.0	7.1	8.8
Exportpriser, varor .....	6.7	2.9	—2.3	2.2	5.2
Importpriser, varor .....	6.5	3.0	—9.9	—2.0	2.1
Bytesförhållande, varor och tjänster ..	—0.4	—0.2	4.6	2.3	3.0
Konsumentpriser .....	8.2	5.9	3.6	3.7	5.1
— december—december .....	..	4.9	3.4	3.6	6.5
Arbetslöshet, % .....	5.8	5.0	5.3	5.1	4.6
		mrd. mk			
Bytesbalans .....	..	—4.5	—3.8	—8.5	—12.6
— bunden .....	..	2.4	5.9	2.5	4.2
— konvertibel .....	..	—6.9	—9.7	—11.0	—16.8
Statens nettofinansieringsbehov .....	..	—3.4	—1.3	—4.3	0.4 <sup>2</sup>

<sup>1</sup> Preliminär uppskattning i januari 1989.

<sup>2</sup> Exkl. långivning till den 1988 grundade kärnavfallsfonden.

Tillväxten som med den inhemska efterfrågan som motor fortgått i flera år medförde att bytesbalansunderskottet fördjupades till 12.6 mrd. mk. Varu- och tjänstebalansen försvagades med 2.6 mrd. mk jämfört med året innan. Till ökningen i bytesbalansunderskottet bidrog också de ökade räntorna för den utländska skulden. Försvagningen av bytesbalansen var särskilt oroväckande, då den inträffade under en period av internationell högkonjunktur.

Den höga inhemska efterfrågan försvårade strävandena att dämpa löne- och prisstegringen. Löneökningen blev märkbart snabbare efter förbundens avtalsrond på våren. Likaså översteg konsumentprisernas stegring återigen inflationen i konkurrentländerna. I synnerhet på bostadsmarknaden pressade den starka efterfrågan upp prisökningstakten.

Regeringen hade stramat åt finanspolitiken på hösten 1987, då budgeten för följande år gjordes upp. Skatteskalorna hade inflationsjusterats endast delvis, vilket innebar en skärping av inkomstbeskattningen för 1988. Våren

1988 höjdes dessutom vissa indirekta skatter och priser i syfte att begränsa den privata konsumtionen. Höjningen av indirekta skatter, tariffer och avgifter bidrog till konsumentprisökningen under året med inmot 2 procentenheter. Den aktiva åtstramningen av finanspolitiken blev emellertid i förhållande till efterfrågeläget obetydlig; ökningen i skatteinkomsterna var till stor del en följd av den starka ekonomiska tillväxten och den ökade inflationstakten. Efterfrågan skulle effektivt ha kunnat påverkas endast om också de offentliga utgifternas utveckling hade åtgärdats.

På arbetsmarknaden uppstod på sensommaren efter de inflatoriska löneavtalen beredvilighet till jämviktsskapande åtgärder. I samband med budgetuppgörelsen på hösten kom regeringen med intresseorganisationerna överens om en rekommendation till stabilisering av arbetskostnader och priser. Till stabiliseringsavtalet kopplades också skattereformen, som skulle inledas vid början av 1989, i synnerhet till de delar som gällde beskattningen av lön-

tagare. Syftet med stabiliseringsavtalet var att hindra att skattelättnader på grund av skattereformen och höga nominella löneökningar skulle träda i kraft samtidigt. Finlands Bank meddelade att banken i anslutning till stabiliseringsrekommendationen var beredd att sänka grundräntan förutsatt att rekommendationen omfattades i tillräckligt stor utsträckning.

Under höstens lopp ingick största delen av organisationerna löneavtal som följde rekommendationen för det gällande tvååriga inkomstavalets andra år, som löper ut den sista februari 1990. Allt som allt kom stabiliseringsuppgörelsen att omfatta nästan tre fjärdedelar av löntagarna.

Skattereformen och stabiliseringsuppgörelsen minskade det finanspolitiska handlingsutrymmet i synnerhet med tanke på 1989. Regeringen var tvungen att göra 1989 års budget i någon mån expansiv, trots att ekonomisk-politiska hänsyn i övrigt snarare hade talat för en åtstramning.

### Centralbankspolitiken

#### Penning- och valutakurspolitiken

#### Den centralbankspolitiska linjen

Finlands Bank inriktade sig på att hålla tillbaka efterfrågetillväxten för att bromsa fördjupningen av bytesbalansunderskottet och motverka en stegring av kostnadsnivån. Inom centralbankspolitiken var det nödvändigt att utgå ifrån att finanspolitiken trots en åtstramning inte i tillräcklig grad skulle dämpa den inhemska efterfrågan under 1988. Under årets lopp visade sig efterfrågan på hemmamarknaden bli rent av starkare än väntat, och behovet av en stram centralbankspolitisk linje blev således ännu uppenbarare.

I syfte att dämpa efterfrågan försökte Finlands Bank hålla räntenivån så hög som möjligt. Styrningen av de kortfristiga räntorna genom Finlands Banks deltagande på den inhemska penningmarknaden och på valutamarknaden spelade liksom grundräntepolitiken en viktig roll vid utformningen av den penningpolitiska linjen under 1988. Räntepolitikens möjligheter begränsades dock av kapitalrörelsernas känslighet för ränteskillnaderna mellan marken och utländska valutor. I takt med finansmarknadens internationalisering kringskars den inhemska ekonomiska politikens

handlingsutrymme allt tydligare av den i Finland omfattade politiken med en fast valutakurs. För penningpolitiken innebar detta ytterst små möjligheter till en aktiv efterfrågerulerande räntepolitik, trots att räntenivåförändringarna skedde mer flexibelt än tidigare.

En fast valutakurs ansågs vara en nödvändig förutsättning för att den inhemska kostnadsutvecklingen på lång sikt skulle kunna hållas på en rimlig nivå. För att öka penningpolitikens påverkningsmöjligheter utvidgades valutaindexets variationsområde i november från ca 4.5 till ca 6 %. Som följd härav ökade de risker som är förknippade med kapitalrörelser något, medan valutarörelsernas räntekänslighet minskade.

### Marknadsoperationerna och kassareservskyldigheten

På penning- och valutamarknaden rådde under årets första månader samma tendenser som året innan. Skillnaden mellan de inhemska och de internationella räntorna var relativt stor med beaktande av det allmänna förtroendet för markens värde. Räntedifferensen orsakade en omfattande import av utländskt kapital, vilket bidrog till att stärka markens externa värde. Finlands Bank lät valutaindexet förstärkas i närheten av det tillåtna variationsområdets nedre gräns. För att motverka kursförstärkningen köpte banken dock under första halvåret utländsk valuta till ett värde av över 5 mrd. mk.

Valutaköpen ökade valutareserven och tillförde penningmarknaden likviditet. För att minska lättningen på penningmarknaden band Finlands Bank marknadens överskottsmedel genom handel med bankcertifikat och indrivning av kassareservdepositioner från bankerna. Fram till utgången av april uppgick nettoförsäljningen (inkl. effekten av förfallande köp och försäljningar) av bankcertifikat till omkring 3.4 mrd. mk. Finlands Banks bankcertifikatsskuld utgjorde vid slutet av april då den var som störst drygt 8 mrd. mk. Kassareservskyldigheten höjdes från årets början fram till utgången av maj från 4.9 till 7.0 %.

I juni tilläts räntedifferensen gentemot utlandet avsevärt krympa. Finlands Bank skar ned försäljningen av bankcertifikat, trots att den internationella räntenivån vände uppåt. Avsikten var att stoppa tillväxten i valutareserven.

Som följd av den minskade räntedifferensen och förbudet att uppta notariatkrediter i utländsk valuta (se s. 9) avtog kapitalimporten på sommaren. Samtidigt försvagades valutaindexet något, och Finlands Bank sålde en del valuta. Trots att den inhemska räntenivån i juli åter började stiga, resulterade detta inte längre i något märkbart kapitalinflöde. Valutaindexet förstärktes emellertid ånyo i närheten av sin nedre gräns. Räntorna tilläts bestämmas så, att valutakursen inte utsattes för något större tryck, och Finlands Bank var följaktligen inte heller tvungen att nämnvärt intervensera på valutamarknaden.

Sedan valutaflödet hade avstannat bands likviditet inte längre mot slutet av året genom försäljning av bankcertifikat. På hösten köpte Finlands Bank i stället betydande volymer bankcertifikat för att motverka en snabb räntepågång. Övergången från försäljning till köp ledde till att Finlands Banks bankcertifikatsfordringar från och med augusti översteg skulderna.

Kassareservskyldigheten höjdes stegvis i oktober—december från 7.0 till 7.8 %, vilket innebar att det i kassareservavtalet tillåtna utrymmet så gott som helt och hållet användes under året. Kassareservdepositionernas belopp i Finlands Banks balansräkning uppgick vid slutet av året till ca 19 mrd. mk eller 8 mrd. mk mera än vid föregående årsskifte. Av ökningen föranleddes drygt 6 mrd. mk av höjningarna av skyldigheten och resten av ökningen i kassareservbasen.

Till sin penningmarknadseffekt är indrivningen av kassareservdepositioner jämfällbar med försäljning av bankcertifikat, men för Finlands Bank det billigare alternativet att dra in likviditet från marknaden. Genom att höja depositionsskyldigheten ville Finlands Bank samtidigt tydligt markera de penningpolitiska syftena. Jämfört med handeln med bankcertifikat blir kostnaderna för de grundräntebundna kassareservdepositionerna för bankerna desto större, ju högre marknadsräntorna är i förhållande till grundräntan. I början av året steg kostnadseffekten av kassareservdepositionerna, då skyldigheten upprepade gånger höjdes. På sommaren, då grundräntan höjdes och marknadsräntorna därefter sjönk, minskade kostnadseffekten avsevärt. Senare på hösten ökade den ånyo, då marknadsräntorna steg och kassareservskyldigheten höjdes.

För att öka räntepolitikens spelrum utvidgade statsrådet på framställning av bankfullmäktige i november valutaindexets variationsområde med omkring 1.5 procentenheter; variationsområdets nya gränser fastställdes till 100.5 och 106.8 mot tidigare 101.3 och 106.0. Ändringen gav indexet utrymme att i någon mån ytterligare förstärkas och minskade således Finlands Banks behov av att köpa valuta under resten av året.

På terminsmarknaden för valutor deltog Finlands Bank under 1988 relativt sällan. I början av året bands bankernas likviditet i någon mån genom terminshandel, men också då var de nya transaktionerna mindre än de förfallande. I september drog Finlands Bank in överskottslikviditet via terminsmarknaden i samband med kreditarrangemangen i anslutning till östhandeln.

Interventionerna på den inhemska penningmarknaden gjordes så gott som enbart med bankcertifikat emitterade av Finlands Bank och de banker som är berättigade till centralbanksfinansiering och största delen i maturiteten 3 månader. I oktober blev det möjligt att handla också med bankcertifikat med löptider på över ett år samt med statens skuldförbindelser och skattepliktiga obligationer.

#### *Finlands Banks administrativa räntor*

Finlands Bank höjde i maj grundräntan från 7 till 8 %. Avsikten var framför allt att stödja hushållens sparande. Eftersom hushållens finansiella sparande till övervägande del utgörs av depositioner bundna vid grundräntan är marknadsräntornas utveckling endast av ringa betydelse för avkastningen på detta. På grund av den allt snabbare inflationen skulle realräntan på bl.a. bankdepositioner ha sjunkit, vilket kunde ha drivit upp den privata konsumtionen ytterligare. En realräntesänkning skulle också ha inneburit en ändring i inkomstfördelningen mellan deponenter och kredittagare.

Även om andelen av bankernas in- och utlåning på marknadsvillkor under de senaste åren avsevärt vuxit, är huvuddelen av det totala låne- och depositionsbeståndet fortfarande bunden vid grundräntan. Då höjningen av grundräntan ökade de genomsnittliga kostnaderna för bankernas medelsanskaffning, fick den till en del genomslag i räntorna på nya

krediter och bidrog också därigenom till att dämpa den inhemska efterfrågan.

Det fördjupade bytesbalansunderskottet visade tydligt att grundräntebeslutet i maj var nödvändigt. Finlands Banks direktion meddelade dock senare på hösten att direktionen var beredd att för bankfullmäktige föreslå en sänkning av grundräntan räknat från början av 1989 för att stödja den stabiliseringsrekommendation som regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna hade kommit överens om. En förutsättning för räntesänkningen var att rekommendationen skulle omfattas till väsentliga delar. Sedan arbetsmarknadsrådet i november hade klarnat, beslöt bankfullmäktige på framställning av direktionen att sänka grundräntan till 7.5 % räknat från början av 1989.

Som en enskild åtgärd skulle sänkningen av grundräntan ha stått i strid med den ekonomiska utvecklingen, eftersom behovet av en efterfrågebegränsning krävde en fortsatt hög räntenivå. Finlands Bank ansåg det emellertid viktigt att stabiliseringsrekommendationen genomfördes och ville för sin del medverka till detta. Vida omfattat bidrog stabiliseringsavtalet till att moderera kostnadsstegringen, och grundräntan kunde därför sänkas.

Utöver grundräntan bestäms de räntor administrativt som Finlands Bank tillämpar på bankernas dagsdepositioner och dagslån. Dagsdepositionsräntan sänktes i oktober från 7.5 till 4 %, medan dagslåneräntan höjdes från 11 till 13 %. Straffräntan, som debiteras på dagslån som överskrider de enskilda bankernas dagslånekvoter, bibehölls vid 19 %. Genom att tydligare än förut differentiera dagslåne- och dagsdepositionsräntan sökte Finlands Bank effektivt verka på interbankmarknaden. Den penningpolitiska betydelsen av Finlands Banks dagsräntor har avgjort förändrats, då penningpolitiken styrs genom marknadsoperationer. Dagsräntorna fungerar som övre och nedre gränser för overnighträntan på interbankmarknaden, men inverkar inte i övrigt på den allmänna marknadsräntenivån.

#### *Kapitalrörelserna*

Kapitalimporten var i synnerhet i början av året fortsatt livlig som en följd av dels räntedifferensen, dels den redan tidigare genomför-

da frivivningen av utländska krediter. Under första halvåret uppgick nettokapitalimporten till 13.4 mrd. mk, vilket översteg underskottet i bytesbalansen med omkring 7 mrd. mk och medförde ett motsvarande tillskott till valutareserven. Den minskade räntedifferensen och förbudet att uppta notariatkrediter i utländsk valuta på sommaren vände kapitalinflödet till ett utflöde, varvid det stadigt växande bytesbalansunderskottet finansierades via en reduktion av valutareserven. Hela årets kapitalimport motsvarade dock underskottet i bytesbalansen (tabell 2).

Största delen av kapitalimporten bestod av sådana lån som företagen upptog antingen via bankerna eller direkt på den internationella marknaden. Valuta strömmade alltså in också via terminsmarknaden. Bankernas terminssäkringsfinansiering blev dock rätt obetydlig, då exportföretagens terminer inte längre ökade. De utländska bankerna skaffade sig därmed via terminsmarknaden fordringar i mark till ett belopp av över 9 mrd. mk.

Den viktigaste kapitlexportkanalen utgjordes av direktinvesteringarna i utlandet, som återspeglade de finländska företagens etablering på internationella marknader. Också staten redovisade ett nettokapitalutflöde — amorteringarna på gamla lån översteg nyupplåningen.

#### *Bankernas låneräntor och kreditgivning*

Varken den inhemska efterfrågan eller kreditexpansionen kunde under året hållas tillbaka med penningpolitiska medel i den omfattning som hade varit nödvändig med tanke på framför allt det fördjupade bytesbalansunderskottet. Bankernas kreditgivning i mark växte med hela 31 %. Den starka kredittillväxten var en delorsak till att såväl bostadsmarknaden som byggnadsverksamheten i övrigt tydligt överhettades och till att volymen av den privata konsumtionen ökade ytterligare med 5 %.

Marknadsräntorna var relativt höga under en stor del av året, och jämsides med deras utveckling steg också räntorna på bankernas nya krediter i mark. Detta kunde dock inte hejda den kreditefterfrågan som uppstått i takt med avregleringen. Som följd av den allt snabba inflationen sjönk emellertid räntorna på nya krediter i relation till stegringen i konsumentpriserna under året.

Tabell 2. Bytesbalansens finansiering, Mmk

	1987	I	II	1988 <sup>1</sup> III	IV	I—IV
Handelsbalans .....	1 666	983	— 736	—2 330	2 283	200
A. BYTESBALANS .....	—8 500	—3 000	—3 721	—4 727	—1 152	—12 600
B. KAPITALIMPORT .....	24 236	5 341	8 439	—2 361	1 364	12 783
Finansieringslån						
Förmedlade av banker .....	9 139	3 486	4 427	3 747	3 351	15 011
Upptagna direkt av företag ...	2 474	3 231	1 615	889	3 361	9 096
Utrikeshandelns finansiering						
Finansieringslån .....	5 667	1 161	2 184	—5 272	— 783	—2 710
Leverantörskrediter .....	659	—1 249	993	871	— 415	200
Bankernas terminssäkrings- finansiering .....	11 387	1 868	16	1 930	633	4 447
Direktinvesteringar, netto .....	—3 355	— 933	—2 695	—1 573	—1 810	—7 011
Portföljinvesteringar i Finland ..	—1 626	6	— 212	— 43	67	— 182
Portföljinvesteringar från Finland (—) .....	—1 691	— 90	30	— 119	— 63	— 242
Statens lånekapital .....	2 287	— 857	1 179	—1 571	— 433	—1 682
Övriga poster .....	— 705	—1 282	902	—1 220	—2 544	—4 144
A + B. VALUTARESERVENS FÖRÄNDRING .....	15 736	2 341	4 718	—7 088	212	183
Konvertibel .....	17 817	1 295	4 662	—6 337	897	517
Bunden .....	—2 081	1 046	56	— 751	— 685	— 334

<sup>1</sup> Uppskattning.

Finansmarknaden och dess reglering

#### *Utvecklingen på finansmarknaden i huvuddrag*

Kapitalmarknaden blev märkbart livligare under 1988. I synnerhet på aktiemarknaden var utvecklingen snabb. Beloppet av det riskkapital som anskaffades på marknaden växte avsevärt liksom också aktieomsättningen i mark uttryckt. Samtidigt steg antalet bolag inom den organiserade aktiehandeln betydligt: antalet börsnoterade bolag ökade från 54 till 66 och OTC-bolagens antal från 16 till 47. Finansieringen genom masskuldebrev föll däremot tillbaka.

Penningmarknaden eller den s.k. grossistmarknaden för kortfristiga finansobjekt expanderade alltjämt i rask takt. Jämsides därmed växte andelen marknadsgilla instrument avsevärt, dvs. till närmare två tredjedelar av samtliga penningmarknadsinstrument. Bankernas bankcertifikat bibehöll sin centrala ställning på penningmarknaden. Värde att notera

var också den allt större användningen av ränteterminskontrakt.

Inom bankernas medelsanskaffning ökade skulderna till marknadspris, i synnerhet de utländska, ytterligare sin andel. Detta innebar att grundräntans betydelse som referensränta inom medelsanskaffningen minskade, även om en betydande del av bankernas skulder, framför allt depositionerna i mark, alltjämt var bundna vid grundräntan. Också kreditgivningens struktur förändrades. Andelen krediter bundna vid marknadsräntor tilltog markant och utgjorde i slutet av året redan inemot en tredjedel av de nya krediterna i mark.

Konkurrensen på kreditmarknaden skärptes under året. Detta återspeglades i bankernas räntemarginal, då de stegrade finansieringskostnaderna inte till fullt belopp kunde överföras till krediträntorna. Skillnaden mellan depositionsbankernas kreditgivning och medelsanskaffning (bestånd) i mark ökade inte längre. Det oaktat förblev bankernas lönsamhet god.

En ny företeelse på finansmarknaden var den organiserade optionshandeln, som inleddes på våren. Efter många turer uppstod två marknadsplatser, som huvudsakligen handlat i s.k. indexoptioner, dvs. optioner baserade på aktieindex.

Handelssystemen på värdepappersmarknaden utvecklades 1988 på olika håll. Helsingfors Fondbörs automatiserade handeln med masskuldebrev på våren och övergår enligt planerna till automatiserad aktiehandel i början av 1989. De största bankerna grundade ett clearingbolag för värdepappershandeln, som skall göra transporten av värdepapper överflödigt. Åtgärden står i nära samband med övergången till ett papperslöst värdepapperssystem, vars lagstiftning var under beredning. Möjligheterna att effektivisera handeln och clearingens undersöktes också.

#### *Liberaliseringen av valutaregleringen*

Finlands Bank har på 1980-talet stegvis lindrat regleringen av kapitalrörelserna. Avregleringen har syftat till att förbättra de finländska företagens konkurrensmöjligheter, att öka konkurrensen och effektiviteten på den inhemska finansmarknaden och att avlägsna de skevheter som regleringen gett upphov till. Ändringarna har gjorts successivt för att ge den inhemska finansmarknaden tid att anpassa sig till de nya konkurrensförhållandena. Tidpunkten för åtgärderna har dessutom valts så, att dessa stärkt den för tillfället omfattade ekonomisk-politiska grundlinjen. Liberaliseringen har i första hand gällt kapitalimporten.

Vid början av augusti lindrade Finlands Bank kapitalexporten. Företagens direktinvesteringar, utom finansinstitutens, befriades från tillståndsplikt. Åtgärden hade dock inte någon nämnvärd omedelbar effekt, eftersom en relativt liberal tillståndspraxis hade tillämpats redan en längre tid.

Portföljinvesteringarna i officiellt noterade utländska värdepapper liberaliserades och blev tillåtna till ett belopp av 300 000 mark mot tidigare 50 000 mark. Vidare höjdes maximibeloppet för förvärv av bostäder och fastigheter i utlandet.

I juni preciserade Finlands Bank bestämmelserna om förmedling av utländska krediter. Enligt de nya bestämmelserna får företag som har rätt att uppta krediter i utländsk valuta varken direkt eller via bankernas notariat

förmedla dylika vidare till sådana ekonomiska enheter som inte är berättigade till utländsk upplåning.

OECD utförde under året en stadgeenlig undersökning av förbehållen och undantagen i anslutning till valutaregleringen. Förbehållen består av de undantag som Finland gjort i OECDs kapitalliberaliseringsstadga, som Finland vid sin anslutning till OECD har förbundit sig att iaktta. Senare, dvs. 1985, har ett temporärt undantag gjorts beträffande försäljning av masskuldebrev i mark till utlandet. I samband med undersökningen ansågs det önskvärt att Finland fortsätter att avreglera kapitalrörelserna; dock ifrågasattes inte den linje med stegvis avreglering som Finland omfattat.

#### *Krediternas räntebindningar*

Finlands Bank slojade regleringen av medelräntan på bankernas och försäkringsanstalternas kreditgivning 1986, men har trots det också därefter gett bankerna rekommendationer om vilka räntebindningar som kan användas för krediter. Direktiven har i första hand syftat till att säkerställa att kreditavtalen och tolkningen av dem ur kundens synvinkel skulle vara skäliga.

Finlands Bank har alltsedan våren 1987 på basis av bankernas noteringar för 1—12 månaders bankcertifikat beräknat medelräntor, heliborräntor, som återspeglar räntenivån på penningmarknaden. Vid ingången av 1988 började Finlands Bank utom heliborräntor beräkna och offentliggöra också s.k. långfristiga referensräntor. De beräknas som månadsgenomsnitt av bankernas noteringar för dels tre, dels fem års masskuldebrevslån med fast ränta och en enda amortering.

I sina räntedirektiv har Finlands Bank betonat önskvärdheten av att bankerna för hushållens långfristiga krediter, framför allt bostadskrediter, tillämpar en fast ränta eller binder räntan vid grundräntan. Likaså kan långfristiga referensräntor användas inom all kreditgivning, också för bostadskrediter. Om man önskar binda krediträntan vid en kortfristig marknadsränta, rekommenderas heliborräntorna som referensräntor. Finlands Bank anser dessa dock inte vara lämpliga som referensräntor för bostadskrediter. I direktiven har också framhållits att krediträntorna inte får ändras i förhållande till referensräntan genom finans-

institutets ensidiga beslut i annat fall än av klart påvisbara särskilda skäl. Vikten av att kreditavtalen utformas mer exakt än förut har också understrukits.

### *Riskkontroll*

Genom avregleringen och penningmarknadens utveckling har bankerna friare än förut kunnat bestämma strukturen av sina fordringar och skulder. Samtidigt har särskilt räntesvängningarna tilltagit. Detta har bidragit till att öka riskerna inom bankverksamheten i synnerhet som den hårdnande konkurrensen framkallat ett tryck på bankernas lönsamhet. Bankernas riskhantering har därför intagit en allt centralare ställning.

Centralbanken har sökt förbättra sin bankriskkontroll och förmå bankerna att fästa större uppmärksamhet än tidigare vid riskhanteringen. Finlands Banks verksamhet i detta avseende grundar sig på skyldigheten i bankens reglemente "att upprätthålla stadga och säkerhet i Finlands penningväsen". Då Finlands Banks organisation vid början av 1988 ändrades, koncentrerades kontrollen av bankernas risker till den enkom för detta ändamål inrättade riskkontrollavdelningen.

Finlands Bank har redan länge övervakat bankernas valutarisker och uppställt gränser för bankernas s.k. öppna valutaposition. Tyngdpunkten för de åtgärder som under 1988 vidtogs för att effektivisera riskkontrollen och -hanteringen har legat på uppföljningen av ränte- och likviditetsriskerna. För kontrollen av dessa tog Finlands Bank i början av 1988 i bruk nya uppföljningssystem. Med hjälp av de nya systemen får centralbanken en bättre bild än förut av de olika bankernas riskpositioner. Finlands Bank har också intensifierat sitt samarbete med bankspektionen i riskkontrollfrågor.

### *Revideringen av lagstiftningen om depositionsbanker*

En revidering av lagarna om depositionsbanker har redan i flera år varit under beredning i Finland. Bankverksamhetskommittén avgav sitt betänkande i saken 1986. Utgående från detta utarbetade banklagsarbetsgruppen, som tillsatts av finansministeriet, i oktober 1987 ett betänkande med detaljerade reformförslag. I början av 1988 inhämtade ministeriet utlåtanden

från flera olika instanser, bl.a. Finlands Bank. Beredningsarbetet har därefter fortgått med sikte på att lagpropositionen skulle komma till behandling i riksdagen i början av 1989.

Reformen syftar till att bringa lagstiftningen i överensstämmelse med den förändrade finansmarknaden. Målet har framför allt varit att skärpa kraven på bankernas soliditet och sammankoppla dessa med verksamhetens risker. Andra syften är att förenhetliga bankernas konkurrensvillkor, att precisera vad som avses med för banker tillåten affärsverksamhet, att gallra bort onödiga tillståndsförfaranden, att förbättra kundskyddet och att bringa den finländska lagstiftningen bättre i samklang med internationellt omfattade principer.

Finlands Bank ansåg i sitt utlåtande banklagsarbetsgruppens förslag till väsentliga delar vara lyckade. Problematiskt fann Finlands Bank dock bl.a. att de föreslagna soliditetskraven inte harmonierade med de internationella rekommendationerna, som närmast utarbetats inom Internationella regleringsbanken (BIS). På sommaren nådde de viktigaste marknadsekonomierna enighet om soliditetsrekommendationerna, som till vissa delar avviker från de i Finland planerade bestämmelserna. Finlands Bank försökte för sin del påverka lagberedningen så att förslaget till lag om depositionsbanker så vitt möjligt ändras på ett sådant sätt att soliditetsbestämmelserna inte leder till svårigheter för de finländska bankerna på den allt mer internationaliserade finansmarknaden. Detta fördröjde beredningen av lagpaketet på hösten 1988.

### *Skattebehandlingen av finansobjekt*

Den oenhetliga skattebehandlingen av kapitalinkomster har i flera avseenden påverkat verksamheten på den finländska finansmarknaden. Skattefriheten för bankdepositioner har ökat det finansiella systemets bankcentrering och således varit ägnat att bl.a. upprätthålla ett i jämförelse med många andra länder omfattande och därmed dyrt kontorsnät. I kombination med rätten att avdra ränteutgifter i beskattningen har skattefriheten för ränteinkomster från depositioner också gett upphov till skattearbitrage. Dessutom har rätten att avdra ränteutgifter bidragit till att försvaga penningpolitikens effekt på hushållens kreditefterfrågan.

Av dessa orsaker har Finlands Bank redan länge ansett det önskvärt att beskattningen av

ränteinkomster och -utgifter revideras. Banken har deltagit i reformarbetet bl.a. genom utlåtanden och medverkan i olika kommittéer och arbetsgrupper.

Den nya lagen om skattelättnader för depositioner och obligationer given i juli 1988, som trädde i kraft vid början av 1989 är ett steg i önskad riktning. Skattefriheten för depositioner gäller närmast rena transaktionskonton och därtill två års icke-överförbara depositioner. Räntan på de skattefria kontona har satts rätt lågt. Vidare har kravet på enhetliga kontovillkor mellan de olika bankgrupperna, vilket begränsat produktutvecklingen, strukits från lagen. I den nya lagen är den högsta tillåtna räntan på skattefria depositioner bunden direkt vid Finlands Banks grundränta.

Som en del av den mer omfattande skatte-reformen ändrades bestämmelserna om den allmänna skattefriheten för kapitalinkomster och rätten att avdra räntor i beskattningen vid början av 1989. Möjligheterna att avdra ränteutgifter i beskattningen skars ned och beskattningen av ränte- och andra kapitalinkomster förenhetligades. Åtgärderna lindrade de problem som beskattningen åsamkar finansmarknaden. Enligt Finlands Banks åsikt borde reformarbetet dock fortsättas. Framför allt borde den alltjämt betydande rätten att avdra ränteutgifter ytterligare skäras ned, och vid beskattningen av ränteinkomster borde källskatt börja tillämpas.

Den synnerligen oenhetliga stämpelskattebehandlingen av skuldebrev har länge ansetts styra och förvränga finansmarknadsinstrumentens utveckling. En revidering av lagen angående stämpelskatt hade därför redan någon tid undersökts. Projektet fick ny fart 1988, då finansministeriet tillsatte en kommission för att bereda ärendet.

### *Andra lagstiftningsprojekt*

Vid sidan av lagstiftningen om depositionsbanker och lagen om skattelättnader för depositioner var under året flera andra lagstiftningsprojekt med avgörande betydelse för verksamheten på finansmarknaden aktuella. Det kanske viktigaste av dessa var värdepappersmarknadslagen, som är nära förknippad med lagen om värdepappersförmedlingsrörelse dvs. lagen om bankirfirmor. Regeringen avlät en proposition till riksdagen med förslag till

värdepappersmarknadslag i oktober och till lag om bankirfirmor i december.

Värdepappersmarknadslagen fyller en uppenbar lucka i de bestämmelser som reglerar den finländska finansmarknaden. I takt med värdepappersmarknadens tillväxt har klara spelregler och en myndighetsövervakning som garanterar dessa fått allt större betydelse. Det har inte längre ansetts tillräckligt att marknaden reglerar sig själv. Enligt Finlands Banks uppfattning är den föreslagna lagen synnerligen nödvändig. Finlands Bank hade dock önskat att lagen skulle ha ett större tillämpningsområde och en mera omfattande anmälningskyldighet beträffande affärer utanför börsen än vad som föreslagits.

Under 1988 fortsatte också förberedelserna inför övergången till ett papperslöst system, ett s.k. värdeandelssystem. Justitieministeriet hade på grundvalen av ett tidigare arbetsgruppsbetänkande och de utlåtanden som avgetts om detta berett ett förslag och anordnade i slutet av året ett möte för att höra olika parter. Finlands Bank ansåg övergången till värdeandelssystemet viktig och brådskande och förklarade sig beredd att också i fortsättningen aktivt medverka vid utformandet av det nya systemet.

I likhet med värdepappershandeln har inte heller finansbolagens verksamhet i egentlig mening varit reglerad genom lagstiftning. I och med finansbolagens allt mer omfattande verksamhet har detta inneburit ett problem i synnerhet med tanke på tryggandet av placerarnas och kundernas ställning. Det har därför ansetts nödvändigt att stifta en särskild finansbolagslag. Lagpropositionen avlåtits enligt planerna till riksdagen i början av 1989. Finlands Bank fann i sitt utlåtande om det betänkande som låg till grund för lagpropositionen att definitionen av finansbolagens verksamhetsområde bl.a. av konkurrensfrämjande skäl borde vara mer omfattande än i förslaget. Enligt Finlands Bank borde finansbolagen bl.a. få tillstånd till s.k. direkt kreditgivning till allmänheten.

I december 1988 tillsatte finansministeriet på initiativ av Finlands Bank en arbetsgrupp för att utarbeta ett förslag till lag om kassareservdepositioner. Syftet med beredningsarbetet är att skapa ett kassareservsystem som skulle ge centralbanken bättre möjligheter än hittills att genom indrivning av kassareserver påverka finansinstitutens likviditet och kreditgivningsbenägenhet.

Under 1988 bereddades också en reform av fondens för Finlands självständighets jubileumsår 1967 (Sitra) administrativa ställning. Sitra ägs och förvaltas av Finlands Bank. En arbetsgrupp som tillsatts av riksdagens bankfullmäktige föreslog i mars att en särskild lag om Sitra skulle stiftas. Sitra skulle ombildas till en självständig offentligtstiftad fond och Finlands Bank skulle inte längre delta i dess verksamhet. Fondens högsta beslutanderätt skulle utövas av ett förvaltningsråd bestående av medlemmarna av bankfullmäktige. Finlands Bank skulle till den nya fondens grundkapital överföra Sitras grundkapital, 400 Mmk. Bankfullmäktige fann arbetsgruppens förslag till väsentliga delar lyckat. I slutet av året fortsatte finansministeriet beredningsarbetet i avsikt att få regeringens proposition till riksdagen färdig under våren 1989.

En revidering av Finlands Banks reglemente från 1925 bereddades i en arbetsgrupp, som tillsatts av finansministeriet. Arbetsgruppen fick sitt betänkande färdigt i mars 1988. I enlighet med uppdraget föreslår arbetsgruppen i lagförslaget inte några ändringar i Finlands Banks ställning i förhållande till övriga statsorgan. Däremot definieras Finlands Banks uppgifter på ett nytt sätt och arbetsfördelningen mellan bankfullmäktige och Finlands Banks direktion förtydligas. Riksdagens bankfullmäktige och Finlands Banks direktion ansåg i sina utlåtanden att arbetsgruppens betänkande var synnerligen lyckat.

### Övrigt myndighetsutövande

Arrangemangen med de länder som Finland har betalningsavtal med

Finland hade 1988 ett clearingbaserat betalningssystem i bruk med Bulgarien, Sovjetunionen och Tyska demokratiska republiken. Som clearingvaluta i transaktionerna med Bulgarien och Tyska demokratiska republiken användes finska mark och i transaktionerna med Sovjetunionen rubel.

Saldot på clearingkontot mellan Finland och Sovjetunionen minskade under 1988. Detta berodde dels på den exceptionellt stora handeln med tradingolja, dels på den ramkredit som Finlands Exportkredit Ab beviljade för att finansiera den finländska exporten till Sovjetunionen. Clearingkontot med Bulgarien visade liksom under tidigare år ett tillgodohavande

och kontot med Tyska demokratiska republiken en skuld för Finland.

Åtgärder för att lösa problemen i samband med variationerna i handeln mellan Finland och Sovjetunionen och Finlands permanenta tillgodohavande på clearingkontot var 1988 under utarbetande. I september undertecknades ett protokoll mellan ländernas regeringar, där man avtalade om betydande ändringar i den gällande överenskommelsen angående varuutbyte och betalningar under åren 1986—1990. Som ordförande för de delegationer som beredde reformen av betalningsöverenskommelsen alternerade medlemmen av Finlands Banks direktion Pentti Uusivirta och avdelningschef Kari Holopainen.

I den reviderade överenskommelsen har kreditlimiten för clearingkontot sänkts från 300 milj. rubel (2.1 mrd. mk) till 200 milj. rubel (1.4 mrd. mk). Överskridningar av kreditlimiten skall kvartalsvis erläggas i fritt konvertibel valuta. Den nya kreditlimiten är räntefri upp till 100 milj. rubel (0.7 mrd. mk); på översstigande belopp skall gäldenärparten betala en ränta baserad på den kortfristiga räntan för eurovalutor. Ändringarna träder i kraft vid början av 1990, då kontot enligt planerna skall balansera.

Från och med början av 1989 skyddas medlemmen på clearingkontot mot förändringar i rubelns externa värde. I den reviderade överenskommelsen har dessutom fastställts att i kommersiella avtal som prissättningsvaluta jämsides med rubel kan användas finska mark eller andra konvertibla valutor. Det protokoll mellan länderna som undertecknades samtidigt som ändringen av överenskommelsen angående varuutbyte och betalningar tillåter också användning av krediter inom clearinghandeln.

Enligt varuutbytesprotokollet för 1989 kommer Finlands export till Sovjetunionen att minska, vilket beror på nedskärningen av Finlands clearingkontotillgodohavande. Vid slutet av 1988 uppgick Finlands tillgodohavande på clearingkontot till 144 milj. rubel (1.0 mrd. mk). I kontotillgodohavandena ingår dessutom 285 milj. rubel (2.0 mrd. mk) från 1986 års överskott som överförts till ett specialkonto. Amorteringarna på specialkontot reducerar exporten under 1989—1991, eftersom parterna avtalat att de i första hand skall ske via clearingkontot. I varuutbytesprotokollet dimensionerades värdet av 1989 års export så, att clearingkontot skulle balansera vid slutet av

1989 efter den första amorteringen på specialkontot.

### Skötseln av valutareserven

Finlands Banks konvertibla valutareserv placeras som under tidigare år i guld, särskilda dragningsrätter, valutadepositioner och utländska förstklassiga värdepapper. Valutadepositionerna finns i de viktigaste industriländernas ledande banker. Huvuddelen av de positionerna är relativt kortfristiga för att en tillräcklig likviditet i reserven skall kunna garanteras. Guldets volym, drygt 60 ton, bibehölls under året oförändrad. Gullet värderades i Finlands Banks balansräkning till 35 mark/gram.

Värdet i mark och fördelningen av huvudposterna i den konvertibla valutareserven vid slutet av 1988:

	Mmk	%
Guld.....	2 128	7.5
Särskilda dragningsrätter ....	1 120	3.9
Reservtranchen i Internationella valutafonden .....	940	3.3
Konvertibla valutor, netto ...	24 373	85.3
Summa .....	28 561	100.0

Dominerande placeringsvalutor var alltså US-dollar, D-mark, den japanska yenen och det brittiska pundet. I de viktigaste valutornas relativa andelar skedde under året inte några nämnvärda förändringar.

Särskilda finansieringsarrangemang och konjunkturpolitiska specialdepositioner

### De särskilda finansieringsarrangemangen

Kreditbeståndet för Finlands Banks särskilda finansieringsarrangemang (nyexportkrediter, finansiering av inhemska leveranser, s.k. KTR-krediter, och finansiering av kortfristiga exportkrediter) minskade ytterligare under 1988 och uppgick vid årets slut till 2.9 mrd. mk.

Specialkreditarrangemangen skapades på sin tid som strukturpolitiska åtgärder för att underlätta företagets kapitalanskaffning under förhållanden med kreditransonering. Genom finansmarknadens utveckling och den väsentligt förbättrade tillgången på finansiering har arrangemangen på 1980-talet dock förlorat sin ursprungliga betydelse. Av denna anledning

fattade Finlands Bank 1988 definitivt beslut om att slopa specialkreditarrangemangen. Efter 1988 beviljas inte längre nya krediter inom ramen för dessa. Finlands Bank hade redan i slutet av 1987 fattat beslut om att exportfinansieringen, dvs. beviljandet av kortfristiga exportkrediter och nyexportkrediter, skulle upphöra vid början av 1989. I oktober beslöt banken att finansieringen av inhemska leveranser med nya KTR-krediter likaså upphör vid början av 1989.

Nya KTR-krediter reserverades 1988 till ett belopp av endast 0.3 mrd. mk; vid årets slut var kreditreserveringar på 0.6 mrd. mk i kraft. De utestående KTR-krediterna sjönk under året med 0.2 mrd. mk till 6.0 mrd. mk, varav Finlands Banks andel utgjorde 2.4 mrd. mk.

Nyexportkreditbeståndet minskade med över 80 % till 0.1 mrd. mk, medan beståndet av kortfristiga exportkrediter blev oförändrat eller 0.4 mrd. mk.

Som ett temporärt specialkreditarrangemang beslöt Finlands Bank i början av 1988 bevilja bankerna lån för refinansiering av skördeskadekrediter. Lånen fick uppgå till högst 80 % av bankernas skördeskadekrediter. Refinansieringslån lyftes under våren till ett belopp av 1.2 mrd. mk. Räntan på lånen var lika med grundräntan plus en procentenhet och lånen skulle betalas tillbaka i mars 1989. I januari 1989 förlängde Finlands Bank lånetiden så, att hälften av varje lånebelopp skulle förfalla till betalning först på hösten 1989.

Finlands Bank har sedan 1982 deltagit i Utvecklingsområdesfonden ABs (Kera) finansiering. Genom denna verksamhet, som kan jämföras med specialkreditarrangemangen, har Finlands Bank sört för omkring en fjärdedel av Keras externa finansiering. År 1988 tecknade Finlands Bank ett kreditdebenturlån på 120 Mmk som Kera emitterade. Som ett led i strävandena att koncentrera verksamheten utslutande på egentliga centralbanksuppgifter beslöt Finlands Bank i april att upphöra med finansieringen av Kera räknat från början av 1991. Under 1989 och 1990 beviljas krediter till högst 146 Mmk och 155 Mmk, som den s.k. Keras finansieringsarbetsgrupp 1986 gjort framställning om.

### Konjunkturpolitiska specialdepositioner

Som en del av ett omfattande konjunkturpolitiskt åtgärdsprogram beslöt statsrådet i januari att



förlänga användningstiden för de investeringsreserveringar som gjorts före 1985 till utgången av 1990. Vidare frigav statsrådet från och med början av augusti de investeringsreserveringar som påsldjursuppfödarna gjort för räkningsperioder avslutade 1.1.1985—1.12.1987.

Genom systemet med investeringsreserveringar (lagen om investeringsreserveringar 1094/78), som skapats att tjäna som ett konjunkturpolitiskt medel, söker regeringen medverka till att företagen frivilligt uppskjuter sina investeringar från en högkonjunktur till en period med långsammare tillväxt. Systemet tillåter företagen att i bokslutet göra en reservering som är avdragsgill i beskattningen, men förpliktar dem att i Finlands Bank deponera ett belopp motsvarande hälften av reserveringen. Företaget får lyfta depositionen då reserveringen vid en tidpunkt som fastställs av statsrådet skall användas till investeringar.

Investeringsdepositionerna i Finlands Bank uppgick vid 1988 års slut till sammanlagt 6.4 mrd. mk eller en tredjedel mera än vid föregående årsskifte.

I regeringens proposition med förslag till ny lag om investeringsreserveringar tilläts också yrkesutövare göra investeringsreserveringar. Lagen kommer, då den träder i kraft, att avsevärt öka antalet enskilda depositioner i Finlands Bank. Finlands Bank föreslog i sitt utlåtande om lagförslaget att på investeringsdepositionerna skulle börja tillämpas samma förfarande som gäller för andra konjunkturpolitiska system, dvs. att de statliga myndigheterna skulle sköta insamlingen och återbetalningen av depositionerna och i Finlands Bank deponera ett belopp motsvarande depositionernas totalbelopp.

Statsrådet beslöt i januari att konjunkturdepositioner, som i syfte att utjämna konjunkturväxlingar med statsrådets beslut kan uppbäras av skattskyldiga som idkar affärsverksamhet (konjunkturdepositionslagen 53/77), skulle uppbäras i fyra omgångar under ett års tid med början den 1 april 1988. Den på kommunalbeskattningen baserade depositionen skulle uppgå till 10 penni per skattöre utom i huvudstadsregionen, där beloppet var 25 penni per skattöre. Inom vissa utvecklingsområden skulle konjunkturdepositioner inte alls uppbäras. Fram till årets utgång hade på statens konto i Finlands Bank sammanlagt omkring en miljard mark influtit i konjunkturdepositioner.

I september beslöt statsrådet att exportdepositioner skulle uppbäras för cellulosa. Statsrådet kan med stöd av exportdepositionslagen (578/79) för att utjämna konjunkturutvecklingen bestämma att exportdepositioner skall erläggas, om exportpriserna stigit till en sådan nivå att exportinkomstökningen uppenbart skulle skada en stabil utveckling av ekonomin. Depositionens belopp fastställdes till 4.5 % av produktens exportpris. Depositionerna skulle uppbäras under ett års tid med början den 23 september 1988. Vid slutet av året hade 20 Mmk influtit i exportdepositioner på statens konto i Finlands Bank.

#### Masskuldebrev

Enligt lagen om obligations- och debenturlån samt övriga masskuldebrevslån (553/69) är Finlands Bank skyldig att föra ett register över alla de lån som emitterats i Finland och de som finländska låntagare emitterat i utlandet. Finlands Bank publicerar i egenskap av registermyndighet uppgifter om varje enskilt lån i årspublikationen "Finländska masskuldebrevslån" och i sitt månatliga meddelande "Penning- och valutamarknadsstatistik".

Masskuldebrevens karaktär påverkades väsentligt av Finlands Banks nya tolkning beträffande skuldebrevets maturitet. I motsats till tidigare började Finlands Bank i maj 1988 godkänna även masskuldebrevslån med kortare löptid än 5 år för registrering. En reform av masskuldebrevslagen var under beredning i en arbetsgrupp tillsatt av finansministeriet.

Beloppet av de masskuldebrevslån som emitterades i Finland minskade med en fjärdedel jämfört med året innan och uppgick till sammanlagt ca 19 mrd. mk. Minskningen var jämnt fördelad på samtliga låntagargrupper. Av de olika masskuldebrevstyperna växte endast emissionerna av debenturer. Debenturlånen, som emitterades till ett dubbelt så stort belopp som 1987, bestod till största delen av bankernas riskdebenturlån. Lånestocken för masskuldebrevslån emitterade i Finland uppgick vid slutet av september till omkring 90 mrd. mk.

Förbudet att sälja masskuldebrev i finska mark till utlandet var alltså i kraft. Finlands Bank gav dock tillstånd till emission av sex lån på sammanlagt närmare 2 mrd. mk. Emittenter

var Världsbanken, dess dotterbolag International Finance Corporation och Nordiska Investeringsbanken; lånen riktades främst till utländska placerare.

Finländska låntagare emitterade under året masskuldebrevslån i utländsk valuta utomlands till ett värde av 23 mrd. mk, eller närapå 50 % mera än under de två föregående åren. Finansinstitutet stod för den klart största delen av nyemissionerna. Företagens masskuldebrevs-emissioner ökade, medan staten minskade sin utländska upplåning. De utomlands emitterade masskuldebrevens lånestock uppgick vid årsslutet till omkring 69 mrd. mk.

#### Betalningsmedelsförsörjningen

De nya penningförsörjningssystemen som utvecklats 1987—1988 togs i bruk i oktober. Kärnan i det regionala systemet utgörs av penninginstitutens checkräkningar i Finlands Bank, medan det tidigare systemet hade grundat sig på penninginstitutens girokonton i Postbanken. Härigenom koncentrerades landets regionala penningförsörjning i högre grad än förut till Finlands Bank. Ändringen föranleddes dels av Postbankens ombildning till aktiebolag — Postbanken blev tydligare än förut en konkurrent till de övriga bankerna — dels av den planerade ombildningen av post- och televerket till ett självständigt statligt af-färsverk med ansvar för transporter och distributionen.

Reformen av penningförsörjningssystemet grundades på avtal om den regionala och den lokala penningförsörjningen som Finlands Bank ingick med penninginstitutet och post- och telestyrelsen. Avtalen beträffande de lokala bankerna ingicks med dessas centrala penninginstitut.

Bankerna anmälde omkring 2300 kontor till den regionala penningförsörjningen. Dessutom kom systemet att omfatta inemot 950 av de postkontor som sköter Postbankens penningförelse.

Det nya lokala penningförsörjningssystemet innebär att penninginstitutens sedel- och mynttransaktioner på de orter där Finlands Bank har avdelningskontor koncentreras endast till vissa av penninginstitutens lokala kontor.

Penninginstitutet har sedan slutet av 1980 kunnat finansiera sina innehav av kassamedel med räntefria kontantmedelskrediter beviljade av Finlands Bank. Systemet med kontantmedelskrediter ändrades under året på två punkter. För det första togs vid början av augusti en s.k. självriskandel i bruk, som reducerade beloppet av den beviljade krediten med omkring en fjärdedel. Finlands Bank bestämmer en självriskandel för varje bank och banken kan utnyttja den överstigande delen av kontantmedelskrediten. För det andra blev det i samband med det nya penningförsörjningssystemet möjligt att till kontantmedelskrediten räkna också beloppet av de medel som befinner sig på väg mellan Finlands Bank och penninginstitutet. Denna ändring höjde kreditbeloppet endast obetydligt. Kontantmedelskrediten växte under året med omkring 16 % till drygt 2.5 mrd. mk.

De nya sedlarna, av vilka de första hade tagits i bruk 1986, vann under året allt större spridning. Vid årets slut bestod de utelöpande sedlarna till ca 90 % av sedlar av den nya typen. Tiomarkssedelns kvalitet visade sig vara otillfredsställande.

De olika betalkorten fortsatte att öka främst på bekostnad av checkarna. Antalet kort uppgick vid årsskiftet till närmare 5 miljoner och hade därmed mer än femdubblats jämfört med 1982, det år då tillförlitliga uppgifter om kortens antal för första gången finns att tillgå. Beloppet av utelöpande sedlar och mynt växte i relation till bruttonationalprodukten, vilket sannolikt berodde på det ökade behovet av kontanter för olika slag av automater. Nedgången i det relativa beloppet av allmänhetens innehav av kontanter har under de två senaste åren avstannat.

**Finlands Banks bokslut**  
Balans- och resultaträkning  
**Balansräkning, mk**

Aktiva	31.12.1988		31.12.1987	
<i>Guld och valutafordringar (1)</i>				
Guld .....	2 128 364 702,89		2 128 285 723,28	
Särskilda dragningsrätter	1 120 012 532,34		898 984 060,75	
Reservtranchen i Internationella valutafonden .	939 580 162,51		792 804 335,18	
Konvertibla valutor .....	24 491 703 481,41		23 634 441 272,77	
Bundna valutor .....	1 073 300 228,65	29 752 961 107,80	1 284 149 733,83	28 738 665 125,81
<i>Övriga fordringar på utlandet (1)</i>				
Markandelen i Internationella valutafonden .....	2 282 665 349,48		2 427 095 584,81	
Tidsbunden kredit .....	1 916 048 844,00	4 198 714 193,48	1 929 846 435,00	4 356 942 019,81
<i>Fordringar på finansinstitut (2)</i>				
Dagslån .....	463 303 322,70		40 664,43	
Bankcertifikat .....	7 186 778 119,33		—	
Kontantmedelskrediter .....	2 919 981 000,00		2 729 887 000,00	
Finansiering av skördeskadekrediter .....	1 221 767 096,56		—	
Masskuldebrev .....	2 324 873 500,00		2 140 057 800,00	
Övriga .....	267 405 770,86	14 384 108 809,45	277 260 820,80	5 147 246 285,23
<i>Fordringar på den offentliga sektorn (3)</i>				
Statens skuldförbindelselån .....	88 355 489,25		—	
Masskuldebrev .....	19 631 461,00		3 780 217,80	
Statens metallmyntsansvar .....	1 019 631 447,50		966 777 037,50	
Övriga .....	—	1 127 618 397,75	6 208 172,54	976 765 427,84
<i>Fordringar på företag (4)</i>				
Exportfinansiering .....	399 715 097,29		867 999 030,18	
Finansiering av inhemska leveranser (KTR) .....	2 205 423 385,00		2 568 335 099,27	
Masskuldebrev: KTR-krediter .....	217 873 290,10		13 316 652,00	
Masskuldebrev: Övriga ..	34 649 999,40		46 102 029,48	
Övriga .....	183 295 321,79	3 040 957 093,58	182 177 487,48	- 3 677 930 298,41
<i>Övriga fordringar (5)</i>				
Resultatregleringar .....	668 321 060,88		486 652 400,09	
Övriga .....	118 498 249,53	786 819 310,41	105 091 967,50	591 744 367,59
Summa		53 291 178 912,47		43 489 293 524,69

Passiva	31.12.1988		31.12.1987	
<i>Valutaskulder (1)</i>				
Konvertibla valutor .....	118 966 485,99		63 174 520,74	
Bundna valutor .....	128 383 995,27	247 350 481,26	71 564 836,41	134 739 357,15
<i>Övriga utländska skulder (1)</i>				
Internationella valutafondens markkonton .....	2 282 677 327,10		2 427 159 215,50	
Tilldelade särskilda dragningsrätter .....	799 760 327,20	3 082 437 654,30	799 178 152,00	3 226 337 367,50
<i>Utelöpande sedlar och mynt (6)</i>				
Sedlar .....	10 600 827 958,00		9 117 302 616,00	
Metallmynt .....	948 738 985,12	11 549 566 943,12	872 775 869,78	9 990 078 485,78
Bankcertifikat (7) .....		1 130 000 000,00		4 970 000 000,00
<i>Skulder till finansinstitut (8)</i>				
Dagsdepositioner .....	127 567 767,18		757 321 443,37	
Kassareservdepositioner .	19 039 453 624,00		10 940 962 596,00	
Övriga .....	81 047 477,53	19 248 068 868,71	67 408 381,30	11 765 692 420,67
<i>Skulder till den offentliga sektorn (9)</i>				
Checkräkningar .....	507 446,78		637 054,57	
Konjunkturfondsdeposition .....	900 000 000,00		900 000 000,00	
Konjunkturdepositioner .	981 122 203,84		—	
Exportdepositioner .....	20 187 924,00		—	
Övriga .....	914 760,00	1 902 732 334,62	247 260,85	900 884 315,42
<i>Skulder till företag (10)</i>				
Investerings- och fartygsanskaffningsdepositioner .....	6 446 632 851,85		4 798 698 931,15	
Kapitalimportdepositioner .....	348 684 126,10		208 503 731,60	
Övriga .....	1 364 232,69	6 796 681 210,64	2 045 744,42	5 009 248 407,17
<i>Övriga skulder (11) .....</i>				
Resultatregleringar .....	1 064 137 008,30		733 203 912,24	
Övriga .....	42 955 032,82	1 107 092 041,12	23 689 021,96	756 892 934,20
<i>Värderuleringskonto och reserveringar (12) .....</i>				
		2 391 077 656,96		1 247 059 403,41
Sitras kapital .....		400 000 000,00		400 000 000,00
<i>Eget kapital (13)</i>				
Grundfond .....	5 000 000 000,00		5 000 000 000,00	
Reservfond .....	88 360 833,39		528 690 364,45	
Räkenskapsårets vinst/förlust .....	347 810 888,35	5 436 171 721,74	-440 329 531,06	5 088 360 833,39
Summa		53 291 178 912,47		43 489 293 524,69